

วารสารศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ฉบับปฐมฤกษ์ 2548

การจัดการงานเวที (Stage Organization)

นที สาครพันธุ์รักษ์

ในการจัดการงานเวทีนั้นก็มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานประเภทต่างๆ สิ่งที่เป็นปัจจัยหลักๆของการจัดการมักจะไม่ต่างกันมาก ซึ่งผมเลือกเอาปัจจัยสำคัญ 3 อย่างที่ผมเห็นว่าน่าจะครอบคลุมปัจจัยอื่นๆด้วย นั่นคือ

1. บริบทของงาน
2. ลำดับของงาน
3. คนทำงาน

1. บริบทของงาน

บริบทของงานจะเป็นตัวกำหนดปัจจัยอื่นๆ เนื่องจากบริบทจะเป็นส่วนของเนื้อหา จุดมุ่งหมายรวมทั้งลักษณะของการแสดงบนเวที เช่น

งานแสดงสื่อผสม เปิดโลกทะเลสาบครั้งที่ 2

จุดมุ่งหมายและเนื้อหา

เพื่อให้ผู้ชมได้ทราบประวัติของเมืองสงขลา ในแง่ของลำดับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อเมืองสงขลาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะงาน

การแสดงสื่อผสม ระบาย การแสดงพื้นบ้าน และสื่อมัลติมีเดีย

จากตัวอย่างข้างต้น ในส่วนของจุดมุ่งหมายและเนื้อหา ทำให้เราทราบโครงเรื่องและหัวใจหลักของ

งานว่าต้องการให้ผู้ชมได้ “สาร” อะไรจากงานครั้งนี้ ซึ่งจะสามารถนำมาต่อยอดเพื่อทำบท หรือ สคริป (Script) หรือลำดับของงานได้ง่าย

มองต่อมาที่ลักษณะงานส่วนนี้จะบ่งบอกถึงรูปแบบและอุปกรณ์ที่ต้องใช้อย่างคร่าวๆได้ เราจะสามารถ เจาะให้เห็นถึงรายละเอียดว่าเราต้องใช้ อุปกรณ์อะไรบ้าง หลังจากที่เราทำสคริปหรือลำดับงานอย่างละเอียดอีกที เช่นในกรณีนี้งานมีลักษณะเป็นการแสดงสื่อผสม ระบาย การแสดงพื้นบ้าน และสื่อมัลติมีเดีย เราก็จะเห็นว่าเราอาจจะต้องใช้โปรเจคเตอร์เพื่อฉายภาพ ฉะนั้นก็ต้องมีจอสำหรับฉายภาพ มีระบายมีการแสดงพื้นบ้าน เราก็ต้องมาดูตามความเหมาะสมว่าจะมีระบายอะไรบ้าง มีการแสดงพื้นบ้านอะไรที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ไม่ให้เกิดการขัดแย้งกับตัวบท หรือที่เรียกกันว่ามัน “ติด” ออกมาจากภาพงานรวม

2. ลำดับของงาน

ลำดับงานในที่นี้หมายถึงรวมถึงบทสคริปและลำดับของการแสดงที่ต้องการจะเกิดขึ้น ในส่วนของลำดับงานนั้นควรจะก่อให้เกิดลำดับของอารมณ์และเนื้อหาที่เหมาะสมกับงาน อันนี้พูดในแง่ของการแสดงประเภทโชว์ เช่นมีระบาย 5 ชุด มีรำไทย 7 ชุด บางครั้งเราจะพบงานประเภทเก็บของดีไว้ตอนท้าย ช่วงแรกช่วงกลางๆเอาของธรรมดาๆมาโชว์ก่อนซึ่งอาจจะได้ผลดี

ในแง่ที่ก่อให้เกิดการตั้งความหวังและการตั้งหน้าตั้งตา รอ แต่หากการแสดงนั้นไม่ดีจริง ก็อาจก่อให้เกิดความผิดหวังอย่างแรงตามมาได้ หรือไม่ผู้ชมก็อาจจะกลับบ้านไปแล้วครึ่งหนึ่ง เนื่องจากเบื่อการแสดงในช่วงแรก

ทางที่ดีคือควรจะลำดับการแสดงให้ตรงคนดูได้ โดยตลอด การลำดับการแสดงก็เหมือนการเขียนบทละครสักเรื่องหนึ่ง ควรที่จะดูว่าฉากใดจะให้ความรู้สึกประเภทใด ถ้านำมาต่อกับอีกฉากหนึ่งแล้วความรู้สึกเป็นเช่นไร ควรจะอยู่ในช่วงไหนของเรื่องเพื่อจะให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอย่างไร จนร้อยฉากต่างๆออกมาเป็นเรื่องเดียว แล้วจึงดูภาพรวมทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อดูว่ามีช่วงไหนที่ไม่เป็นไปตามที่ต้องการ ช่วงไหนน่าเบื่อ ช่วงไหนที่สนุก ช่วงไหนที่น่าติดตาม แล้วนำมาแก้ไขและร้อยเรียง ใหม่ให้เกิดอรรถรสที่เหมาะสมกว่าเดิม

มาพูดถึงส่วนของสคริป (Script) ของงานบอยๆครั้งที่สคริปถูกมองข้ามความสำคัญไป จึงทำออกมาเพียงแค่เขียนลำดับการแสดงหรือลำดับของพิธีการไว้เท่านั้น อันนี้เหมาะที่จะแจกให้ผู้เข้าชมมากกว่า

สคริปในเชิงปฏิบัติที่ผู้จัดงานและผู้คอย ควบคุมลำดับงานจำเป็นจะต้องมีและต้องทำ คือ สคริปอย่างละเอียด ซึ่งมักจะทำออกมาในรูปแบบของตารางที่แจกแจงรายละเอียดทั้งหมดว่า คิวที่ 1 พิธีกร 2 คนขึ้นพูดที่เวทีด้านขวาใช้ไมค์ 2 ตัว เบอรัลและเบอรัล 2 ใช้ไฟ ฟอลโล (Follow) จัปที่พิธีกรระหว่างนี้ต้องเตรียมพร้อมอะไรสำหรับคิวต่อไป กล่าวคือเป็นสคริปที่แจกแจงสิ่งที่จะต้องทำทั้งหมดเป็นลำดับขั้นอย่างละเอียด เพื่อที่ทีมงานทุกฝ่ายจะได้เข้าใจตรงกัน และทำให้งานดำเนินอย่างต่อเนื่องโดยไม่ติดขัดหรือถ้ามีปัญหาสำหรับคิวไหนจะได้เตรียมการแก้ไขทัน

3. คนทำงาน

ในการจัดการการแสดงมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายต่อหลายฝ่ายจะขอกล่าวถึงบุคคลหลักๆ ที่น่าจะมีในการจัดการการแสดง

1. ผู้ดำเนินงาน หรือผู้กำกับงาน (Director)

ผู้กำกับงานจะเป็นผู้ที่ดูภาพรวมของงานทั้งหมด และเป็นคนควบคุมให้การแสดงเป็นไปในทิศทาง

ต่างๆ รวมทั้งเป็นผู้ควบคุมคิวหรือลำดับการแสดงทั้งหมด

2. ผู้กำกับเวที (Stage Manager)

ผู้กำกับเวทีจะดูแลเรื่องหลังเวทีทั้งหมด กล่าวคือ เป็นผู้ช่วยผู้กำกับที่คอยดูแลความพร้อมของนักแสดงและเวที รวมถึงอุปกรณ์ทุกอย่างที่ต้องใช้บนเวที เป็นผู้จัดการอยู่ด้านหลังเวที รวมทั้งเป็นผู้ปล่อยคิวนักแสดงตามลำดับการแสดงตามผู้กำกับงานต้องการให้เป็น

3. Back Stage

เป็นผู้ช่วยของผู้กำกับเวทีอีกทีหนึ่ง ซึ่งจะคอยดูแลในเรื่องรายละเอียดที่เป็นส่วนปลีกย่อยที่ผู้กำกับเวทีไม่สามารถที่จะเข้าไปดูแลเองได้ หรือผู้กำกับเวทีมอบหมายให้ทำ เช่น ตามนักแสดงจากห้องแต่งตัวขึ้นไปจัดฉากบนเวทีช่วยเตรียมอุปกรณ์ในการแสดงแต่ละชุด ซึ่งบางครั้งก็อาจจะรวบตำแหน่งผู้กำกับเวทีและ Back Stage เข้าด้วยกัน

4. ผู้ประสานงาน

เป็นตำแหน่งที่สำคัญมากอีกตำแหน่งหนึ่งจะเป็นคนที่เชื่อมโยงบุคคลทั้งหลายเข้าด้วยกัน ทั้งทีมงานนักแสดง และผู้เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ดังนั้นผู้ประสานงานจำเป็นที่จะต้องรู้ความเป็นไปของงานทุกขั้นตอนตั้งแต่ช่วงเตรียมงานเพื่อที่จะสามารถส่งต่อข่าวสารและกระจายความคืบหน้าของงานให้ทีมงานทุกฝ่ายเข้าใจได้ตรงกัน ซึ่งผู้ที่มาทำหน้าที่ประสานงานมักเป็นผู้ที่มีวาทศิลป์และบุคลิกภาพดีเนื่องจากต้องติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆอยู่ตลอดเวลา

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นเพียงการกล่าวถึงอย่างคร่าวๆเท่านั้น เพราะยังมีรายละเอียดปลีกย่อยอีกหลายอย่างทั้งในส่วน ของหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง ซึ่งจะปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของลักษณะงานและองค์ประกอบอื่นๆ ที่เป็นส่วนให้การจัดการงานเวทีเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งผมคิดว่าโครงสร้างของการจัดการงานเวทีอย่างคร่าวๆนี้ น่าจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่จะจัดงานเวทีได้มีแกน หรือเสาค้ำยันในการทำงานด้านเวที และหวังว่าคงจะเป็นประโยชน์กับผู้อ่านบ้างไม่มากก็น้อย

อเนกเรื่องการจัดการงานเวทีนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
วิชา PA 401 การบริหารจัดการการแสดง Show Busi-
ness Organization ของภาควิชาศิลปะการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

